

Πώς ο Ιησούς έγινε «θεός» (Μέρος Β')

Στο προηγούμενο άρθρο είδαμε ότι σύμφωνα με τις παραδόσεις του 1ου αιώνας μ.κ.ε, ο όρος «**θεϊκός**» αναφερόταν σε βασιλιάδες, ανθρώπους δια των οποίων ενεργούσε ο «θεός», γενικά στους Ισραηλίτες, στον «**υιό του ανθρώπου**» που έρχεται ως κριτής στο βιβλίο «**Δανιήλ**», και στους ημίθεους, κατά τις παραδόσεις των εθνικών. Αυτό ήταν ζυμωμένο στην συνείδηση των ανθρώπων.

Στο παρόν άρθρο, θα εξεταστεί επιγραμματικά, από που προέρχεται η γνώση μας για τον Ιησού. Αυτή η γνώση προέρχεται από **προφορικές παραδόσεις** που ύστερα καταγράφηκαν σε κείμενα που εξυπηρετούσαν την ανάγκη της προπαγάνδας και της κατήχησης. Η χρονική απόσταση μεταξύ του πρώτου «κανονικού» ευαγγελίου και των «γεγονότων» που περιγράφει, είναι περίπου 30 χρόνια. Υπενθυμίζουμε στο σημείο αυτό, ότι δεχόμαστε ότι τα ευαγγέλια αναφέρονται σε «γεγονότα» ως υπόθεση εργασίας.

Δεν θα αναφερθούμε στα πολλά ευαγγέλια, στις πολλές «Αποκαλύψεις», στις πολλές επιστολές και «Πράξεις» που κυκλοφορούσαν κατά τις ύστερες δεκαετίες του πρώτου αποστολικού αιώνας, ούτε στον τρόπο με τον οποίο η Εκκλησία μεταξύ 4ου και 6ου αιώνας θέσπισε επίσημα τον κανόνα της Καινής Διαθήκης, επιλέγοντας τα συγκεκριμένα βιβλία που γνωρίζουμε σήμερα ως «κανονικά», ανάμεσα σε άλλα που απέρριψε. Αυτά έχουν αναλυθεί με αρκετά άρθρα στον παρόντα ιστότοπο. Θα αναφερθούμε αποκλειστικά στα βιβλία που θεωρήθηκαν «κανονικά» .

Κανένα από τα τέσσερα ευαγγέλια δεν ανήκει συγγραφικά στους θεωρούμενους ως συγγραφείς τους. Αυτά παραδόθηκαν **ανώνυμα**, και οι τίτλοι «Κατά Ματθαίον», «Κατά Μάρκον» κ.ο.κ., προστέθηκαν μεταγενέστερα από τους διάφορους αντιγραφείς. Οι τίτλοι αυτοί, δείχνουν ότι όσα γράφονται, δεν ανήκουν στον συγκεκριμένο ευαγγελιστή, αλλά σύμφωνα με όσα είπε ή παρέδωσε ο ευαγγελιστής. Για παράδειγμα, η κλήση του Ματθαίου αναφέρεται **στο τρίτο ενικό πρόσωπο**, μέσα στο ομώνυμο ευαγγέλιο. «*Και παραγών ο Ιησούς εκείθεν είδεν άνθρωπον καθήμενον επί το τελώνιον Ματθαίον λεγόμενον*» (Κατά

Ματθαίον, 9.9). Ενώ οι μαθητές ήταν αγράμματοι, τα ευαγγέλια φαίνεται να είναι γραμμένα από μορφωμένους που έζησαν σε διαφορετικά μέρη της αυτοκρατορίας και αν κρίνουμε από τα λάθη ως προς τις ιουδαϊκές παραδόσεις, την ιστορία, τον Νόμο, αλλά και την γεωγραφία, πιθανότατα να μην είχαν καμία σχέση με την περιοχή όπου διαδραματίζονται όσα περιγράφουν. Δεν ήταν καν Εβραίοι.

Μάλιστα, για πρώτη φορά κατονομάζονται οι συγγραφείς των ευαγγελίων, από τον Ειρηναίο περίπου το 180. Τα ευαγγέλια γράφτηκαν δεκαετίες μετά το θάνατο του Ιησού, σε διαφορετικές χρονολογίες, απευθυνόμενοι οι συγγραφείς τους σε διαφορετικές κοινότητες ή ακόμα και σε μεμονωμένα πρόσωπα.

Άλλη μια πηγή πληροφόρησης, είναι τα γραπτά του πρώτου χριστιανού συγγραφέα, του Παύλου, όσες δηλαδή από τις επιστολές ανήκουν σε αυτόν, που όμως γράφει μετά από 20-30 χρόνια από το θάνατο του Ιησού. Και βέβαια, ούτε εκείνος ήταν αυτόπτης.

Ξαναγυρίζοντας στα τέσσερα ευαγγέλια, τρία από αυτά παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες, αλλά και διαφορές σε συγκεκριμένα σημεία. Το τέταρτο ευαγγέλιο, το «κατά Ιωάννην», φαίνεται ότι είναι ανεξάρτητο από τα τρία προηγούμενα. Για αυτό και οι ερευνητές έχουν ονομάσει τα τρία αλληλοεξαρτώμενα ευαγγέλια ως «συνοπτικά». Το πρώτο ευαγγέλιο χρονικά, είναι το «κατά Μάρκον». Από αυτό αντλούν οι συγγραφείς του «κατά Ματθαίον» και του «κατά Λουκάν».

Οι ειδικοί έχουν διακρίνει τις πηγές για τα τρία συνοπτικά ευαγγέλια. Είναι η πηγή «Q», η πηγή «M», και η πηγή «L». Η πρώτη, είναι η πηγή από όπου αντλούν οι συγγραφείς του «κατά Ματθαίον» και του «κατά Λουκάν», όσον αφορά τα τμήματα που δεν υπάρχουν στο «κατά Μάρκον». Είναι κυρίως ρητά. Η δεύτερη, είναι πηγή του συγγραφέα του «κατά Ματθαίον», και αφορά τμήματα που δεν υπάρχουν ούτε στο «κατά Μάρκον», ούτε στο «κατά Λουκάν» και επίσης ούτε στην πηγή «Q». Είναι κυρίως ιστορίες. Η τρίτη, είναι πηγή για τον συγγραφέα του «κατά Λουκάν», και αφορά τμήματα που δεν υπάρχουν στους άλλους δύο και στην «Q».

Έτσι, σύμφωνα με τους ειδικούς, οι πηγές των ευαγγελίων διαμορφώνονται ως εξής:

Οι πηγές για το «κατά Μάρκον» είναι όσα λέγονταν προφορικά στην κοινότητα και πιθανότατα κάποια χαμένα γραπτά. Η παράδοση που προέρχεται από τον Ειρηναίο ότι δήθεν ο Μάρκος κατέγραψε όσα του είπε ο Πέτρος, είναι μεταγενέστερη

παράδοση του Ειρηναίου, στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει τους «Γνωστικούς χριστιανούς».

Οι πηγές για το «κατά Ματθαίον», είναι το κείμενο του «Μάρκου», η πηγή «Q» (ό,τι είναι κοινό στο «κατά Ματθαίον» και στο «κατά Λουκάν», αλλά λείπει από το «κατά Μάρκον») και η πηγή «M» (ό,τι υπάρχει μόνο στο «κατά Ματθαίον»).

Οι πηγές για το «κατά Λουκάν», είναι το κείμενο του «Μάρκου», η πηγή «Q» και ό,τι υπάρχει μόνο στο κείμενο του «Λουκά», δηλαδή η πηγή «L».

Η πηγή για το «κατά Ιωάννην» ευαγγέλιο είναι οι παραδόσεις της κοινότητάς του.

Σε αυτά, πρέπει να συνυπολογιστεί το γεγονός ότι δεν έχουμε βέβαια τα πρωτότυπα, αλλά αντίγραφα αντιγράφων αντιγράφων...

Η πιθανή «αυθεντική» παράδοση για τον Ιησού, βρίσκεται στο ευαγγέλιο «κατά Μάρκον», στην πηγή «Q», «M», και «L». Δηλαδή, στις **ανεξάρτητες και αρχαιότερες πηγές**.

Αυτή η παράδοση, εμφανίζει τον Ιησού ως έναν αποκαλυπτικό προφήτη που μιλούσε στους Ιουδαίους για το «επικείμενο» τέλος του «παρόντος» αιώνας (για την εποχή εκείνη), και την μετάνοια. Αυτό ταιριάζει στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής, όπως προκύπτει από την αποκαλυπτική γραμματεία και από την βιβλιοθήκη του Νάγκ Χαμαντί στην Αίγυπτο.

Τα χαρακτηριστικά ενός Ιουδαίου αποκαλυπτικού ιεροκήρυκα, τα οποία ταιριάζουν (και) στον Ιησού, είναι τα εξής:

A) Είναι σε όλα Ιουδαίος που μιλάει σε Ιουδαίους.

B) Έχει δυαλιστική άποψη περί καλού και κακού ως αντιμαχόμενων δυνάμεων.

Γ) Ο παρών αιώνας είναι ο αιώνας του κακού. Επίκειται η έλευση του επίγειου βασιλείου του καλού.

Δ) Αυτή η έλευση είναι ταχεία.

Ε) Υπάρχει η κρίση του κόσμου και η επιβράβευση των αγαθών.

Στ) Υπάρχει το κήρυγμα μετανοίας και η εντολή εφαρμογής του Μωσαϊκού Νόμου.

Μερικά παραδείγματα από τις ανεξάρτητες πηγές:

Στο «κατά Μάρκον» (8.38-9.1), η γενεά χαρακτηρίζεται «μοιχαλίδα» και «αμαρτωλή». Επίσης, τονίζεται η άμεση έλευση της επίγειας Βασιλείας.

Από την πηγή «Q»: «Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν

εις την υπ ουρανόν λάμπει ούτως έσται ο υιός του ανθρώπου (...) και καθώς εγένετο εν ταις ημέραις Νώε ούτως έσται και εν ταις ημέραις του υιού του ανθρώπου» (Κατά Λουκάν, 17.24-26).

Δίδεται έμφαση, δηλαδή, στον ξαφνικό ερχομό.

«εν εκείναις ταις ημέραις μετά την θλίψιν εκείνην ο ήλιος σκοτισθήσεται και η σελήνη ου δώσει το φέγγος αυτής και οι αστέρες έσονται εκ του ουρανού πίπτοντες και αι δυνάμεις αι εν τοις ουρανοίς σαλευθήσονται **και τότε** όψονται τον υιόν του ανθρώπου ερχόμενον εν νεφέλαις μετά δυνάμεως πολλής και δόξης και τότε αποστέλει τους αγγέλους και επισυνάξει τους εκλεκτούς εκ των τεσσάρων ανέμων απ άκρου γης έως άκρου ουρανού [...] αμήν λέγω υμίν ότι **ου μη παρέλθη η γενεά αύτη μέχρις ου ταύτα πάντα γένηται**» (Κατά Μάρκον, 13.24-30).

Στην πηγή «Μ», «κατά Ματθαίον» 13.40-43, τονίζεται η καταδίκη των κακών και η επιβράβευση των αγαθών.

Θα πρέπει όμως να προσέξουμε πως ο «υιός του ανθρώπου» στο βιβλίο «Δανιήλ», που εκεί παρουσιάζεται ως κριτής του κόσμου να έρχεται, διακρίνεται από τον Ιησού.

Για παράδειγμα: «ος γαρ εάν επαισχυνθή με και τους εμούς λόγους εν τη γενεά ταύτη τη μοιχαλίδι και αμαρτωλώ και ο υιός του ανθρώπου επαισχυνθήσεται αυτόν όταν έλθη εν τη δόξη του Πατρός αυτού μετά των αγγέλων των αγίων» (Κατά Μάρκον, 8.38).

Εδώ, ο Ιησούς αναφέρεται στον «υιό του ανθρώπου» όπως αναφέρεται στο βιβλίο «Δανιήλ». Αλλά και στα παραπάνω εδάφια (Κατά Μάρκον, 13.24-30), το ίδιο φαίνεται. Δεν μιλάει για τον εαυτό του!

Η ταύτιση του Ιησού με τον «υιό του ανθρώπου», θα γίνει λίγο αργότερα. Όταν τίποτα από αυτά δεν έγινε, μερίδα πιστών άρχισε να δίνει ερμηνείες άγνωστες και διαφορετικές στους λοιπούς Ιουδαίους, παρερμηνεύοντας κομμάτια από τις Γραφές και εισάγοντας τον «πάσχοντα» Μεσσία. Για αυτό και στο «κατά Ιωάννην» ευαγγέλιο δεν θα βρούμε καμία αναφορά στην άμεση έλευση της Βασιλείας. Απεναντίας θα βρούμε την εικόνα του «αμνού του θεού» που σηκώνει την αμαρτία του κόσμου.

Διομήδης